

EINDHOVEN, VAN ABBEMUSEUM

Mercedes Azpilicueta, *The Captive: Here's a Heart for Every Fate*, 2019

In het ensemble van vijf werken gemaakt door Mercedes Azpilicueta (La Plata, 1981) die zijn aangekocht door het Van Abbemuseum, staat een wandtapijt centraal. *The Captive: Here's a Heart for Every Fate* (2019), geweven in het TextuLab in Tilburg, vermengt tal van beeldelementen door elkaar. Een daarvan is een struisvogel, die in het midden staat en gitaar speelt. Tijdens de groepstentoonstelling *Positions #5: Telling Untold Stories* (30.11.2019 t/m 8.3.2020) in het Van Abbemuseum was de struisvogel ook als computeranimatie te zien, elders in de ruimte. De achtergrond van het tapijt toont de inheemse bevolking van Argentinië tijdens een plundertocht, oorspronkelijk te zien op een negentiende-eeuws schilderij van de Argentijn Ángel Della Valle (1852-1903), een schilderij dat Azpilicueta als het ware verscheurt en verweeft met andere beelden. Zo toont de voorgrond van het tapijt ook andere ruiters, van wie de mannenhoofden nu vastzitten aan vrouwenrompen, en daarnaast zijn er allerlei zevende hoeden.

De boven- en onderzijde van het tapijt tonen fragmenten van weer een ander schilderij, waar ook de titel aan refereert: *The Captive* (1880) van de Uruguayaanse Juan Manuel Blanes (1830-1901). Deze allegorische voorstelling beoogt een contrast te vormen tussen 'barbarij', gerepresenteerd door een inheemse bewoner, en 'beschaving', een westerse vrouw met ontbloot bovenlijf. Azpilicueta koppelde deze figuren los van elkaar en presenteert ze in een nieuwe context, waarin ze vraagtekens plaatst bij die dichotomie. Bestaat zo'n onderscheid tussen barbarij en beschaving daadwerkelijk? Of droeg een dergelijk beeld voornamelijk bij aan de legitimatie, vanuit Spaans perspectief bezien, om de zogenaamd barbaarse bevolking van het continent te 'beschaven' door middel van kolonisatie?

Azpilicueta duikt veelal de boeken en archieven in voor haar werk, op zoek naar materiaal om een eigen verhaal mee te vertellen. Voor het werk dat ze tijdens *Positions #5* liet zien waren twee vrouwen uit de Latijns-Amerikaanse geschiedenis belangrijke inspiratiebronnen: de fictieve figuur Lucia Miranda en de Argentijnse schrijfster Eduarda Mansilla (1834-1892). Net als Azpilicueta zelf, afkomstig uit Argentinië en nu wonend in Nederland, bewegen haar inspiratiebronnen zich tussen twee continenten en zagen ze zich dus geconfronteerd met nieuwe talen en culturen.

Miranda komt voor als personage in mythes over de Spaanse kolonisatie van het Latijns-Amerikaanse continent tijdens de zestiende eeuw. In die verhalen speelt ze vaak slechts een bijrol, wat voor Mansilla de aanleiding was om het verhaal in 1860 te herschrijven vanuit feministisch perspectief. Mansilla transformeerde Miranda van betekenisloze bijfiguur tot een cultureel 'bemiddelaar' tussen Europa en Latijns-Amerika. Op haar beurt neemt Azpilicueta eenzelfde bemiddelende functie in. Door deze twee vrouwen naar de voorgrond te halen bekritiseert ze de onderschikte rol van de vrouw in het kolonisatieproces. Ze stelt voor om die geschiedenis te herschrijven, zonder het gefragmenteerde of geconstrueerde karakter van het narratief te verliezen. Het is niet enkel het wandtapijt dat letterlijk en figuurlijk verhalen met elkaar verknoopt, haar werk als geheel zou je kunnen zien als een complex weefsel.

Conservator en hoofdcollectie Christiane Bernides legt uit dat *The Captive: Here's a Heart for Every Fate* werd aangekocht omdat het expliciet de geschiedenis van het kolonisatieproces verbeeldt en herschrijft. Op die manier past het goed in de decoloniaal koers van het huidige collectieplan. Zoals Mansilla haar eigen verhaal

Mercedes Azpilicueta, *The Captive: Here's a Heart for Every Fate*, 2019, wijd tekenen, jacquard weeftechniek, 157 x 310 cm (excl. vitraas), collectie Van Abbemuseum, aangekocht met steun van BankGiro Loting, foto Pieter Cox, Eindhoven

maakte met het personage Miranda, zo neemt Azpilicueta de vrijheid om het eerdere genoemde negentiende-eeuwse schilderij van Blanes te verweven met andere beelden. Het tapijt was tijdens *Positions #5* geïnstalleerd op een houten tribune zodat je alle elementen in het werk van heel dichtbij kon bekijken, en er omheen kon lopen om zo ook het 'negatief' aan de achterkant te zien.

Om het tapijt ook in de toekomst in de juiste context te kunnen blijven presenteren, kocht het museum naast het tapijt en de animatie nog drie andere werken aan. Bernides stelt dat deze objecten onmisbaar zijn, omdat ze van belang zijn om recht te doen aan het theatrale aspect en de belangrijke positie van performance in de praktijk van Azpilicueta. *The Naughty Criminals* en *The Broken Couple Part 2* (2019) laten dit het duidelijkst zien. Deze antropomorfe objecten zijn gemaakt van hout, vit en koord en beelden de yoghouding

'de brug' uit. De objecten refereren aan een menselijk lichaam dat zowel in het theater als in performances centraal staat. *The Broken Couple Part 2* draagt zelfs damesschoenen, die verband houden met de pendant (*Part 1*) van dit werk: een viten hoed met lint, een kanten bloem en kralen. De schoenen en hoed kunnen gezien worden als rekwisieten, gedragen als onderdeel van een kostuum dat net zoals het wandtapijt herinnert aan de tijd van koloniale overheersing. Anders dan bij een toneelstuk zijn de acteurs afwezig: de objecten en het tapijt vertellen het verhaal.

MATISSE HUISKENS
is kunsthistoricus